

Особено мнение на съдията Александър Арабаджиев

Със съжаление изразявам частично несъгласие с Определение № 1 от 24 февруари 1994 г. по к. д. № 21/1993 г., с което е отклонено искането, въз основа на което е образувано производството по делото. Несъгласието ми е частично, доколкото има за предмет отклоняването на валидно направено искане за произнасяне на съответствието на въпросното решение на Народното събрание (НС) с конкретни разпоредби на Международния пакт за граждански и политически права. То е по принцип, доколкото не приемам разделянето на народните представители, отправили искане до Конституционния съд (КС) в две различни групи, всяка от които поотделно е по-малка от една пета от всички народни представители.

Искането се състои от две части не само от гледище на двете групи народни представители, които са го подписали, но и с оглед на двете различни основания, с които КС е първоначално сезиран. Независимо от това, че първата част (т. е. тази, под която следват подписите на 48 народни представители) завършва с позоваване на разпоредбата на чл. 149, ал. I, т. 2 от Конституцията, сиреч за правомощието на КС да установи противоконституционността на решението на НС, това решение е атакувано и от гледище на противоречието му с две разпоредби на Международния пакт за граждански и политически права, с международен договор, по който България е страна. Произнасянето за съответствието с международните договори, по които България е страна (на законите, но според поддържаното тук, и на другите актове на НС), е друго правомощие на КС - по чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията. При това не става дума само за отделни (и самостоятелни) правомощия на КС, но за различни хипотези. Съществуването на тези две хипотези като самостоятелни показва, че е възможно един акт на НС да противоречи на международен договор, без да противоречи на Конституцията. Такава ситуация, респ. такова съотношение между закон, международен договор и Конституция, заслужава специално изследване, което е извън обсега на настоящото особено мнение. Във всеки случай тя е допустима, най-малкото предвид на значението, което разпоредбата на чл. 5, ал. 4, изр. 2 от Конституцията отрежда на международните договори и на тяхното място в йерархията на посочените категории актове. Възможно е следователно произнасяне по съответствието на „закон“ с международен договор, по който България е страна, без да се засяга въпросът за съответствието на същия „закон“ с Конституцията. Същото трябва да се приеме и по отношение на решенията на НС. Те не са посочени

изрично в чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията, но независимо от това обхватът на разглежданото правомощие на КС не бива да се ограничава само до законите и да не включва и другите актове на НС, когато те произвеждат правни последици. Според принципното положение на чл. 5, ал. 4, изр. 2 от Конституцията международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната и имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат. Решенията на НС са поначало ненормативни актове, но е безусловна природата им на юридически актове. Без да имат нормативен характер, те могат да произвеждат правни последици. Именно предвид на юридическата им природа и на способността им да произвеждат правни последици решенията на НС трябва да съответстват и на Конституцията, и на международните договори, които по установения от Конституцията ред са станали част от вътрешното право. Не е мислимо да се приеме, че тези правни последици могат да бъдат в противоречие с международни договори. Особено с такива, които установяват и защитават основни права на човешката личност. Саморазбиращо се е, че подобен акт на НС трябва да може да бъде отстранен от правната действителност, че трябва да е възможно да се осуети проявлението на недопустимите му правни последици. Механизъм за постигането на тази цел е именно производството по чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията. Допустимо е следователно КС да се произнесе по съответствието на решение на НС с международен договор, по който България е страна.

По тези съображения поддържам, че съществуват условията за приемане за разглеждане именно на това искане. (Горната аргументация е поначало ограничена, тъй като в определението на КС тези въпроси не са третираны.)

А че и такова искане е направено от народните представители, е видно от основанията, на които е атакувано въпросното решение на НС. Както се посочи, те включват и доводи за противоречие с конкретни разпоредби на Международния пакт за граждански и политически права. Недвусмислено е изразена волята на народните представители в списъка от № 1 до № 48 (тук не се спирам на въпроса за оттеглянето на две волеизявления и за липсата на качеството на народен представител у подписалия под № 36). Тя включва и оспорване на съответствието на решението на НС със съответните разпоредби от посочения международен договор, по който България е страна. Към това волеизявление се присъединяват подписалите искането народни представители от № 49 до № 54, т. е. с т. нар. „особено мнение“. Така трябва да се разбира и самото „особено мнение“. Логическата му връзка с основния текст на

искането показва, че тези 6 народни представители поддържат искането, но само в частта му относно противоречието на решението на НС с Международния пакт за гражданските и политическите права. В този смисъл е допълнителното уточнение, направено от петима от тях в изпълнение на указания, дадени от КС. В него (то носи дата 28 януари 1994 г.) петимата народни представители са пределно ясни: те потвърждават „искането си КС да се произнесе по смисъла на чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията на Република България“.

Не е съвсем достойно да се правят „аритметики“, като се добавят едни подписи към други, за да се обоснове едно субективно поддържано разрешение. И в случая въобще не поддържам, че поради такова „събиране“ на едни подписи с други се получава изискуемият от Конституцията „критичен“ минимум. Съществува изразено в категориите на Конституцията и на международен договор, по който България е страна, волеизявление да се оспори (атакува) един акт на НС. То е направено от народни представители, които в своята съвкупност (понеже става дума за индивидуално право, което може да се упражни само съвместно) са повече от една пета от броя на всички народни представители, както изисква чл. 150, ал. 1 от Конституцията. В същината на своето волеизявление тези народни представители не са разделени на две „групи“, всяка от които не достига споменатия „критичен“ минимум. Точно същността на волеизявлението е основание на искането и като такова то подлежеше на приемане за разглеждане: за установяване противоречието на решението на НС с разпоредби на международен договор, по който България е страна.

Това е смисълът и на особеното ми мнение.